

Жусупов Б.А., Орозбаева Б.А., Сейитбек кызы К.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КЫЛМЫШ ЖАЗА КОДЕКСИНДЕГИ
МАМЛЕКЕТТИК ТИЛДЕГИ ДЕФИНИЦИЯЛЫК АНЫКТАМАЛАРДЫН
БЕКИЛҮҮСҮ**

Жусупов Б.А., Орозбаева Б.А., Сейитбек кызы К.

**ЗАКРЕПЛЕНИЕ В УГОЛОВНОМ КОДЕКСЕ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ДЕФИНИЦИЙ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЯЗЫКА**

Zhusupov B.A., Orozbaeva B.A., Seyitbek kyzy K.

**ENSHRINED IN THE CRIMINAL CODE OF THE KYRGYZ REPUBLIC THE
DEFINITION THE DEFINITION OF THE STATE LANGUAGE**

УДК: 347.55-02

Бул илимий макалада Кыргыз Республикасынын кылмыш - жаза мыйзамындагы дефинициялык аныктамалардын мыйзамдык бекилүүсү каралган.

Негизги сөздөр: берене, кылмыш кодекси.

В данной научной статье проанализированы закрепление дефинитивных определений в уголовном кодексе Кыргызской Республики.

Ключевые слова: определение, статья, дефиниция, уголовный кодекс.

In this research paper analyses the docking definitivnyh definitions in the Criminal Code of the Kyrgyz Republic.

Key words: definition, article, the definition of the Penal Code.

Аракеттеги Кыргыз Республикасынын кылмыш жаза кодексинин бирдей так колдонулушу коомдук мамилелерди кылмыш укуктук жактан жөнгө салууда мыйзамдуулукту сактоого шарт түзөт.

Тилекке каршы мамлекеттик тилдеги текстте бир катар дефинициялык аныктамаларды бекитүүдө каталар орун алган. Бул кемчиликтер бир гана мамлекеттик тил менен официалдуу тилдин котормосундагы кемчиликтер болуп саналбастан, кылмыш жаза мыйзамынын тутумунун ичиндеги да өз ара карама - каршылыктарды жаратат.

Кыргыз Республикасынын «Ченемдик укуктук актылар жөнүндө» мыйзамынын 11чи беренесине ылайык¹³⁶ ченемдик укуктук актылардын тексти адабий тил менен юридикалык терминологияны сактоо менен ишке ашырылат. Эскирген, көп маанини түшүндүргөн сөздөрдү колдонууга жол берилбейт.

Мына ошондуктан (бир мыйзам актысынын) мисалында бул көйгөйлөр бар экендигин алардын так, жана туура колдонулушу мыйзам, кала берсе Конституциялык мыйзамдын сакталышына кепилдик болорун адам укуктарын жана эркиндиктерин так сакталышын камсыз кылат деген ойдобуз.

Кыргыз Республикасынын Кылмыш жаза кодексиндеги дефинициялык каталарга көз чаптырсак.

КР КЖКнын 9-беренесине ылайык кылмыштарды жиктөө (классификациялоо): Кылмыштар мүнөзүнө жана коомдук коркунучтуулук даражасына

жараша **чоң коркунуч келтирбеген, анча оор эмес, оор жана өзгөчө оор кылмыштар болуп бөлүнөт.**

Башкача айтканда кылмыш даражалары боюнча дефиниция аныкталган. Бирок **чоң коркунуч келтирбеген кылмыштар, анча оор эмес кылмыштардын башка беренелерде берилиши так эмес атап айтканда;**

КР КЖКсынын 46-1-беренесинде Зыяндын ордун толтуруу менен эл алдында кечирим суроо: Зыяндын ордун толтуруу менен эл алдында кечирим суроо кылмыш-жаза жазасынын түрү катары **анча чоң эмес жана оор эмес** кылмыш жасагандыгы үчүн сот тарабынан дайындалат жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өкүлдөрүнүн, тийиштүү калктуу конуштун тургундарынын, ошондой эле эмгек жамаатынын катышуусунда эл алдында жабыр тартуучудан кечирим суроону билдирет. **(так жазылышы чоң коркунуч келтирбеген жана анча оор эмес).**

КР КЖКсынын 46-2-беренесинде. (2) Түзөтүү жумуштары **анча чоң эмес жана анча оор эмес** кылмыштарды жасагандыгы үчүн үч айдан үч жылга чейинки мөөнөткө жана соттолгон адамдын негизги иштеген жеринде же жашап жаткан жериндеги түзөтүү жумуштарынын аткарылышын башкарган орган менен макулдашуу боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдары тарабынан аныктала турган дагы башка жерлерде аткаруу дайындалат. **(так жазылышы чоң коркунуч келтирбеген жана анча оор эмес).**

КР КЖКсынын 46-3-беренесинде. Эркиндикти чектөө:

(2) **Анча оор эмес же анчейин оор эмес** (мындай кылмыш даражасы жок авт.) кылмышты жасаганы үчүн алты айдан беш жылга чейинки эркиндигин чектөө дайындалат. Жаза коомдук иштерге тартуу түрүндөгү эркиндигин чектөө менен алмаштырылганда, ал алты айдан азыраак мөөнөткө дайындалышы мүмкүн. **(так жазылышы чоң коркунуч келтирбеген жана анча оор эмес).** КР КЖКсынын 53-беренесинде. Жаза белгилөөнүн жалпы негиздери: (3) Ушул Кодекстин 164-166, 171-статьяларынын 1 жана 2-бөлүктөрүндө, 177-статьясында, 181-статьясынын 1-бөлүгүндө, 183-статьясында, 184-статьясынын 1 жана 2-бөлүктөрүндө, 185-

¹³⁶ Кыргыз Республикасынын «Ченемдик укуктук актылар жөнүндө» мыйзамы 20-июль, 2009-ж. № 241.

статьясында, 203-статьясынын 1-бөлүгүндө, 209, 210, 276, 278-статьяларында, 280-статьясынын 1-бөлүгүндө, 282-статьясынын 1-бөлүгүндө, 284-статьясында, 290-статьясынын 1-бөлүгүндө, 306-статьясынын 1-бөлүгүндө каралган **анча оор эмес жана анчейин оор эмес** кылмыш жасагандыгы үчүн эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза, эгерде соттолуучунун келтирилген залалдын ордун толтурууга же келтирилген зыянды четтетүүгө мүмкүнчүлүгү жок болгон учурда гана дайындалышы мүмкүн. **(так жазылышы чоң коркунуч келтирбеген жана анча оор эмес).**

КР КЖКсынын 54-беренесинде жоопкерчиликти жеңилдетүүчү жагдайлар: Күнөөсүн мойнуна алып келгенде же кылмышты ачууга активдүү көмөктөшкөндө жана оордотуучу жагдайлар жок болгондо же анча чоң коркунуч келтирбеген жана **анчейин оор эмес** кылмыш жасаганда жазанын өлчөмү ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн тийиштүү статьясында каралган жазанын эң катаал түрүнүн эң чоң мөөнөтүнүн же өлчөмүнүн жарымынан ашпоого, оор кылмыш жасаганда - үчтөн экисиден ашпоого, өзгөчө оор кылмыш жасаганда төрттөн үч бөлүгүнөн ашпоого тийиш. **(так жазылышы анча оор эмес).**

КР КЖКсынын 66-1-беренесинде кепилге өткөрүп берүү менен кылмыш-жаза жоопкерчилигинен бошотуу: (2) Билип туруп **анча чоң эмес жана анчейин оор эмес** кылмыш жасаган, бул үчүн алты айдан үч жылга чейинки мөөнөткө эркиндигинен ажыратуу жазасы каралган адам кепилге өткөрүп берилиши мүмкүн. **(так жазылышы чоң коркунуч келтирбеген жана анча оор эмес).**

КР КЖКсынын 69-беренесинде жаза өтөөдөн мөөнөтүнөн мурда шарттуу түрдө бошотуу: (3) Мөөнөтүнөн мурда шарттуу бошотуу соттолгон адам иш жүзүндө: 1) **анча чоң эмес жана анча оор эмес** кылмыш үчүн дайындалган жазанын кеминде үчтөн бирин, ал эми жабырлануучу менен жарашкан жана келтирилген зыяндын ордун толтуруп берген учурда – жаза мөөнөтүнүн кеминде төрттөн бирин өтөгөндөн кийин; **(так жазылышы чоң коркунуч**

келтирбеген жана анча оор эмес).

КР КЖКсынын 70- беренесинде жазанын өтөлө элек бөлүгүн кыйла жеңил жаза менен алмаштыруу; (2) Жазаны кыйла жеңил жазага алмаштыруу соттолгон адам: 1) сот тарабынан анча чоң коркунуч келтирбеген кылмыш же **анчейин оор эмес** *(мындай кылмыш даражасы жок авт.)* кылмыш үчүн дайындалган мөөнөттүн кеминде төрттөн бирин; **(так жазылышы анча оор эмес).**

Кыргыз Республикасынын Кылмыш жаза мыйзамынын 36-статья. **Коргонуу зарылдыгы дефинициясы аныкталган.**

Бирок Кылмыш жаза мыйзамынын 99 беренесинде каралган ошол эле жосундук түшүнүк **«Аргасыз коргонуунун» (текстуалдык ката)** чегинен чыгып, же болбосо кылмыш жасаган адамды кармоо үчүн зарыл болгон чаралардын чегинен чыгып киши өлтүрүү деп аныкталган. **(Так жазылышы Коргонуу зарылдыгынын чегинен чыгып же болбосо кылмыш жасаган адамды кармоо үчүн зарыл болгон чаралардын чегинен чыгып киши өлтүрүү).**

Кыргыз Республикасынын «Ченемдик укуктук актылар жөнүндө» мыйзамынын 6 беренесинин 3-чү пунктуна ылайык;

Мамлекеттик тилдеги Конституциянын, башка ченемдик актылардын арасында официалдуу тилдеги текст менен карама - каршы келген учурда мамлекеттик тилдеги текст оригинал катары таанылат деп бекилген.

Тилекке каршы мамлекеттик тилдеги текст туура эмес болуп, ал эми официалдуу текст туура болууда.

Мына ошондуктан бул дефинициялык каталарды жоюу зарыл.

Адабияттар:

1. Кыргыз Республикасынын «Ченемдик укуктук актылар жөнүндө» мыйзамы. 20 июль, 2009 ж. № 241.
2. Кыргыз Республикасынын кылмыш-жаза кодекси 2013-жылдын 25-февралындагы №35 (Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык).

Рецензент:

кандидат юридических наук Тайлакова С.Дж.